

Gminny Program Opieki Nad Zabytkami

Gminy Solec-Zdrój na lata 2012 – 2016

Spis treści:	str. 2
1. Wstęp	str. 3-5
2. Podstawy prawne opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami	str. 5-7
3. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego	str. 8-15
3.1. Cele opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Solec-Zdrój na lata 2012- 2016.	
3.2. Założenia wynikające z Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami.	
3.3. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013.	
3.4. Cele wynikające z Narodowego Programu Kultury „Ochrony Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego”.	
3.5. Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do 2020 roku.	
3.6. Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Świętokrzyskim na lata 2006 – 2014.	
3.7. Plan zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego.	
3.8. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Solec-Zdrój.	
4. Zasoby Dziedzictwa i Krajobrazu Kulturowego w Gminie Solec-Zdrój	str. 15-16
5. Wykaz zabytków na terenie gminy Solec-Zdrój wpisanych do rejestru zabytków Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach	str. 16-17
6. Opis obiektów zabytkowych na terenie gminy Solec-Zdrój wpisanych do rejestru zabytków	str. 17-30
7. Obiekty zabytkowe na terenie gminy Solec-Zdrój ujęte w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków w Kielcach	str. 30-33
8. Przyrodnicze walory w gminie	str. 33
9. Miejsca pamięci	str. 34
10. Obiekty małej architektury sakralnej na terenie gminy Solec-Zdrój	str. 34-40

1. Wstęp

Gmina Solec Zdrój położona jest w pd.-wsch. części województwa świętokrzyskiego kilkanaście kilometrów od ujścia rzeki Nidy do Wisły. Zajmuje powierzchnię 8500 ha, z czego 85% przypada na użytki rolne a 9% zajmują lasy. Gmina liczy 5100 mieszkańców. Sama miejscowość Solec-Zdrój, pełniąca funkcję ośrodka gminnego, położona jest w centralnej części gminy na wysokości 160 m n.p.m. w odległości 80 km od Kielc i 90 km od Krakowa, w bliskim sąsiedztwie (3 km) trasy Sandomierz-Kraków. Swoisty mikroklimat Solca-Zdroju, z uwagi na osłonięcie od pñ.-wsch. pasmem wzgórz Wyniesienia Wójczańsko-Pińczowskiego, charakteryzuje się znaczną zaciszą, dużym nasłonecznieniem oraz wysoką amplitudą roczną temperatur.

Historia

Solec-Zdrój to wieś starożytna położona 9 km od Stopnicy, mająca kościół i parafię od początków wieku XV-go. Już w połowie tegoż wieku należała do Jana Feliksa hr. Tarnowskiego herbu Leliwa, w roku zaś 1508 wraz ze Zborowem i innymi wioskami okolicznymi - do Andrzeja Zborowskiego. Kościół na górcie, położony po zachodniej stronie, wzniosła w r. 1832 dziedziczka Solca Maria Wielogłowska. W tym czasie wioska liczyła zaledwie 40 domów i ok. 300 mieszkańców. Dzięki wciąż rozwijającemu się Zakładowi kąpielowemu, wieś szybko się rozrastała i zaludniała. Zabudowa wsi stawała się coraz solidniejsza i ładniejsza.

Zakład kąpielowy solecki

W XVIII w. jeden z Tarnowskich, właściciele Solca założył tu warzelnię soli, kierując się istniejącymi wykwitami solnymi na glebie i tradycją związaną z samą nazwą miejscowości. Powstały wówczas szyb został jednak z czasem zamknięty.

W początkach XIX w. głównie z inicjatywy Stanisława Staszica robiono tu liczne poszukiwania soli.

W 1815 r. wybito nowy szyb i na głębokości 121 m natrafiono na obfite źródło gorzko-słone, które używać zaczęła okoliczna ludność w celach leczniczych z takim skutkiem, że skłoniło to właścicieli do wybudowania tu pierwszych drewnianych łazienek.

Faktycznym założycielem Zakładu soleckiego stał się jego nowy właściciel (od 1835r.) Karol Goddefroy. Jego staraniem powstały tu domy dla kuracjuszy, które mogły przyjąć ok.300 osób rocznie. W roku 1837 Zdrój Solecki został wpisany do rejestru uzdrowisk polskich i zapis ten otwiera historię uzdrowiska.

W roku 1855 zbudowany został wodociąg dostarczający z sąsiedniego Zborowa wodę źródlaną do picia. Solcem w tym czasie zainteresował się profesor Wszechnicy Jagiellońskiej Józef Dietl, założyciel i wieloletni prezes towarzystwa balneologicznego w Krakowie. Z jego pracy wiemy, że w roku 1856 było tu już 29 łazienek, a w ciągu sezonu wydano 28 kąpiele. Analizę wody soleckiej przeprowadził w tym czasie prof. Szkoły Głównej Warszawskiej Wawnikiewicz, ujawniając, że przewyższają one zawartością soli mineralnych i siarkowodoru podobne źródła zagraniczne.

Potwierdziły to również badania oddziały balneologicznego Towarzystwa Lekarskiego

Warszawskiego, przeprowadzone przez prof. Girszofta. Rozwoju Solca nie mogła zaspokoić ofiarność samego właściciela, K. Goddefroy`a, toteż założył on w roku 1875 w Warszawie spółkę komandytowo-akcyjną, która zgromadziwszy większe kapitały zajęła się skutecznie rozbudową uzdrowiska. Zbudowano wówczas hotel murowany z salą balową, restauracyjną i czytelnią, dawny drewniany wodociąg zamieniono na nowy z cementu, założono też na 2 ha wolnej przestrzeni między łazienkami a hotelem, park zakładowy.

W 1896r. Solec przechodzi na własność braci Daniewskich, dr Włodzimierza i inż. Romualda, którzy uczynili z niego kurort na miarę europejską. Zbudowano wtedy wielki zbiornik na wodę mineralną wydobywaną już z szybu o większej głębokości bo 180 m., przyczynili się do budowy i odnowy wielu domów i willi, upiększenia parku i łazienek, które po pożarze w 1901 r. zostały wybudowane z drzewa w stylu zakopiańskim. Piękny z unikalnym drzewostanem park i malowniczo wkomponowana w jego pejzaż rzeka Rzoska tworzą wspaniałe miejsce do leczenia i wypoczynku

Wielkie szkody poniósł Solec w okresie I wojny oraz w roku 1921, kiedy to spaliły się w nim doszczętnie łazienki. Na ich miejscu inż. Daniewski zbudował nowe z żelaza i betonu. Zbudował też pawilon właściwego źródła sięgającego 145 m. w głąb. Trzeba wspomnieć, że od roku 1925 w Solcu na terenie zakładowym i w większości willi było już oświetlenie elektryczne oraz kanalizacja.

W 1928 roku Zakład liczył 28 kabin do kąpieli 1 i 2-jej klasy, 27 kabin klasy 3-jej oraz 14 kabin do kąpieli mułowych. Do kabin pierwszej klasy wejście znajdowało się od frontu (z parku od strony północnej) z dużego holu, w którym podczas sezonu grywała codziennie rano orkiestra smyczkowa, kuracjusze zaś oczekiwali na kąpiele w wygodnych fotelikach i przy stolikach. Do kabin drugiej klasy wejście znajdowało się od strony pawilonu wschodniego, do kabin mułowych zaś wchodziło się z pawilonu południowego.

Druga wojna światowa zniszczyła część budowli i urządzeń oraz zdewastowała park zdrojowy. Od roku 1946 dzięki staraniom kierującego wówczas Zakładem Zdrojowym mgr inż. Włodzimierza Daniewskiego wznawia on swoją działalność.

Planowany rozwój zakładu został zahamowany w roku 1951 kiedy to, Zakład Zdrojowy Solec-Zdrój został upaństwowiony i podporządkowany Uzdrowisku Busko-Zdrój. W latach 1951-1994 pomimo swych niewątpliwych walorów przyrodniczych i leczniczych Solec-Zdrój chylił się ku upadkowi z powodu braku inwestycji.

Po 47 latach zarządu państwowego wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego Uzdrowisko Solec-Zdrój mocno zdewastowane i okrojone terytorialnie wróciło do prawowitych właścicieli tj. rodzin Daniewskich i Dzianottów.

Od 01.01.2000r. funkcjonuje pod nazwą Uzdrowisko Solec-Zdrój sp. zo.o.

Walory uzdrowiskowe

Obecnie istnieją w Solcu Zdroju cztery źródła wody leczniczej: Szyb Solecki o wydajności 10,94 m³/dobę, Karol o wydajności 12 m³/dobę, Solec 2B o wydajności 2 m³/dobę, Malina o wydajności 3 m³/ godz. Wody te genetycznie należą do typu mieszanego. Po wydobyciu z ziemi są zupełnie przejrzyste, na powietrzu mętnieją, a

następnie wytrącają się z nich połączenia siarkowe. Smak tych wód jest mocno słony, a zapach charakterystyczny dla siarkowodoru. Jest to solanka chlorkowo-jodkowo-sodowo-bromkowo-siarczkowa, którą nazywamy tu po prostu wodą siarczkową, gdyż głównym składnikiem terapeutycznym jest siarkowodor oraz siarczki i wodorosiarczki soli alkalicznych. Stężenie ok. 103 mg związków siarki dwuwartościowej w jednym litrze wody i wysoka mineralizacja powodują, że do tej pory jest to najsilniejsza woda lecznicza w Polsce, a także jedna z najlepszych w Europie. Posiada ona wysoką wartość leczniczą, szczególnie w schorzeniach narządów ruchu, reumatycznych oraz ortopedyczno-urazowych. Stosowanie wód siarczkowych ma bardzo liczne wskazania lecznicze obejmujące różne dziedziny patologii. Aktualnie wykorzystywana jest również solanka Malina z ujęcia w pobliskim Wełninie. Jest ona siedmiokrotnie silniejsza od wód soleckich.

Turystyka i wypoczynek

Cały teren gminy Solec-Zdrój idealnie nadaje się do turystyki pieszej, rowerowej, wypoczynku sobotnio-niedzielnego, a zważywszy na bliskość uzdrowiska, może być wykorzystany w celach leczniczo-wypoczynkowych.

Przez teren gminy Solec-Zdrój prowadzą szlaki turystyki pieszej i rowerowej

- szlak czerwony: z Buska -Zdroju do Solca-Zdroju o długości 27 km
- szlak zielonego listka: teren gminy Solec-Zdrój
- szlak edukacji przyrodniczej i leśnej: teren gminy Solec-Zdrój

Ponadto zostały opracowane przez tut. urząd trasy jak:

- trasa kapliczek, krzyży i świątków: 3 trasy które prowadzą przez teren gminy Solec-Zdrój oraz gmin ościennych,
- trasa bocianich gniazd: 1 trasa, która przebiega przez teren gminy Solec-Zdrój,
- trasa zabytków: 1 trasa, która przebiega przez teren gminy Solec-Zdrój.

2. Podstawy prawne opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Solec-Zdrój na lata 2011 – 2015

Podstawą prawną opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Solec-Zdrój na lata 2012-2016, stanowi *ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.)*, regulująca pojęcia zabytku, ochrony i opieki nad zabytkami, formy finansowania opieki nad zabytkami, ich ewidencjonowanie. Przepisy niniejszej ustawy nakładają obowiązek sporządzania programów opieki nad zabytkami przez samorządy zarówno wojewódzkie, powiatowe jak i gminne.

Art. 87 ustawy określa, że Zarząd Województwa, Powiatu lub Wójt (Burmistrz, Prezydent miasta) jest zobligowany do sporządzenia na okres 4 lat odpowiednio wojewódzkiego, powiatowego lub gminnego programu opieki nad zabytkami. Niniejszy artykuł określił jednocześnie jakie cele winien spełniać przedmiotowy program, w szczególności:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Tworząc gminną ewidencję zabytków, posiłkowano się *art. 6 ustawy*, który określa, że ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

- ***zabytki nieruchome***, za które uznaje się przede wszystkim krajobraz kulturowy, układ urbanistyczny (projektowanie i planowanie miast i osiedli) oraz układ ruralistyczny (projektowanie i kształtowanie terenów otwartych – terenów wiejskich, przedmieść i otwartych terenów wypoczynkowych), a także zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, a zwłaszcza kopalnie, huty, elektrownie i inne zakłady przemysłowe, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne, bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- ***zabytki ruchome***, za które uznaje się dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje stanowiące zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje, numizmaty oraz pamiątki historyczne, a zwłaszcza militaria, sztandary, pieczęcie, odznaki, medale, ordery, wytwory techniki, a zwłaszcza urządzenia, środki transportu oraz maszyny i narzędzia świadczące o kulturze materialnej, charakterystyczne dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentujące poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego, materiały biblioteczne, o których mowa w *art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997r. o bibliotekach (tekst jednolity Dz. U. z 1997r. Nr 85, poz. 539, z późn. zm.)*, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne, przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne, bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- ***zabytki archeologiczne***, za które uznaje się pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ustawowej ochronie mogą również podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Art. 7 ustawy reguluje następujące formy ochrony zabytków:

- 1) wpis do rejestru zabytków, który dla zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi Wojewódzki Konserwator Zabytków;
 - zgodnie z *art. 9 ustawy* do rejestru zabytków wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku,
 - zgodnie z *art. 10 ustawy* do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków lub na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki Konserwator Zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę,
 - sposób prowadzenia rejestru oraz ewidencji zabytków określa *Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 14 maja 2004r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (tekst jednolity Dz. U. z 2004r., Nr 124, poz. 1305 z póź. zm.)*.
- 2) uznanie za pomnik historii zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru lub parku kulturowego o szczególnej wartości dla kultury przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego;
- 3) utworzenie parku kulturowego w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej; park kulturowy może utworzyć na podstawie uchwały rada gminy po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- 4) ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, dotyczące w szczególności zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków i ich otoczenia; innych zabytków nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz parków kulturowych; w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego ustala się również, w zależności od potrzeb, strefy ochronnej konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

3. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego.

3.1. Cel opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Solec-Zdrój na lata 2012-2016

Opracowanie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Solec-Zdrój na lata 2012-2016, ma na celu poprawę stanu zachowania zabytków gminnych. Środkiem prowadzącym do jego realizacji jest ustalenie w Programie uwarunkowań dotyczących finansowania i organizacji działań ochronnych wobec środowiska kulturowego oraz edukacyjnych i wychowawczych wobec społeczności lokalnej, co spowodować ma oprócz poprawy stanu środowiska kulturowego, stworzenie atrakcyjnego, markowego produktu turystycznego, przy wykorzystaniu dóbr kultury, a także powodować rozwój przedsiębiorczości oraz uwrażliwić społeczność gminną na potrzeby związane z utrzymaniem i ochroną środowiska kulturowego.

Art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) stanowi, że w Krajowym Programie Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami określa się, w szczególności cele i kierunki działań oraz zadania w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, warunki i sposób finansowania planowanych działań, a także harmonogram ich realizacji.

Program opieki nad zabytkami koresponduje z założeniami dokumentów programowych Województwa Świętokrzyskiego oraz dokumentami krajowymi, a w szczególności:

- założeniami Programu Opieki nad Zabytkami w Województwie Świętokrzyskim na lata 2007- 2011
- tezami do opracowania Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami,
- Narodową Strategią Kultury na lata 2004-2013
- Narodowym Programem Kultury „Ochrona Zabytków Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004-2013,
- Strategią Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego,
- Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego,
- Strategią Rozwoju Turystyki w Województwie Świętokrzyskim na lata 2006-2014.

3.2. Założenia wynikające z Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami

Na podstawie art. 5 i 6 Konstytucji RP, konstytucyjnym obowiązkiem państwa jest ochrona dziedzictwa kulturowego. Zabytki i ich wartości niematerialne są dobrem wspólnym, a dbałość o nie zakłada art. 82 Konstytucji RP.

Zadaniem głównym państwa w dziedzinie ochrony i opieki nad zabytkami jest stworzenie warunków pozwalających w przyszłości, na dostosowanie tej sfery do warunków gospodarki rynkowej na świecie.

Planowane działania dotyczą sfery legislacyjnej i mają polegać na koniecznym rozszerzeniu zakresu działań podmiotów odpowiedzialnych za ochronę dziedzictwa kulturowego w Polsce oraz zmian w strategii i organizacji ochrony dóbr kultury. *Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami* określa cele i kierunki działań oraz zadania, które powinny być podjęte w szczególności przez organy i jednostki administracji publicznej w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami i uchwalany jest przez Radę Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Celem Programu Krajowego jest wzmocnienie ochrony i opieki nad materialną częścią dziedzictwa kulturowego oraz poprawa stanu zabytków w Polsce. Program ma również uporządkować działania wynikające ze sfery ochrony poprzez wskazanie podstawowych zasad konserwatorskich jak:

- zasada *primum non nocere* (z łac. po pierwsze nie szkodzić),
- zasada maksymalnego poszanowania oryginalnej substancji zabytku i wszystkich jego wartości (materialnych i niematerialnych),
- zasada minimalnej niezbędnej ingerencji (powstrzymywania się od działań niekoniecznych),
- zasada czytelności i odróżnialności ingerencji,
- zasada odwracalności metod i materiałów,
- zasada wykonywania wszelkich prac zgodnie z najlepszą i na najwyższym poziomie.

Powyżej wymienione zasady dotyczą w ich realizacji zarówno:

- konserwatorów zajmujących się technologiczną stroną restauracji dzieł sztuki
- konserwatorów – architektów ,
- urbanistów,
- pracowników budowlanych,
- archeologów,
- właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych,
- pracowników urzędów.

W tezach do *Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami* wyznaczone zostały następujące cele działań:

1. W zakresie uwarunkowań ochrony i opieki nad zabytkami:

- *Pełna ocena stanu krajowego zasobu zabytków nieruchomych. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń.*
- *Pełna ocena stanu krajowego zasobu zabytków ruchomych. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń.*
- *Pełna ocena stanu krajowego zasobu dziedzictwa archeologicznego. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń oraz wyznaczenie stref o szczególnym zagrożeniu dla zabytków archeologicznych.*
- *Objęcie skuteczną i zorganizowaną ochronę przynajmniej najcenniejszych*

- *Pełna ocena stanu krajowego zasobu pomników historii i obiektów wpisanych na listę światowego dziedzictwa. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń.*
- *Ocena stanu służb i możliwości wypełniania całokształtu zadań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami.*
- *Ocena stanu i stopnia objęcia opieką zabytków w poszczególnych kategoriach.*
- *Doskonalenie i rozwijanie oraz podnoszenie efektywności i skuteczności instytucjonalnej i społecznej ochrony i opieki nad zabytkami.*
- *Udoskonalenie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych w zakresie ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym i zabytkami.*

2. W zakresie działań o charakterze systemowym:

- *Powiązanie ochrony zabytków z ochroną przyrody, ale także z ochroną architektoniczną i przestrzenną oraz polityką bezpieczeństwa państwa i celną. Realizacja powszechnych tendencji europejskich i światowych do rozszerzania pola ochrony na całe dziedzictwo kulturowe obejmujące i dobra kultury i natury (Word Cultural Heritage).*
- *Przygotowanie strategii ochrony dziedzictwa kulturowego, wytyczającej głównie założenia koncepcji ochrony w Polsce. Wprowadzenie jej do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach i na wszystkich poziomach zarządzania i gospodarowania.*

3. W zakresie systemu finansowania:

- *Stworzenie sprawnego systemu finansowania ochrony i opieki konserwatorskiej.*

4. W zakresie dokumentowania, monitorowania i standaryzacji metod działania:

- *Tworzenie systemu i stale aktualizowanych, elektronicznych baz informacji o zasobach i stanie zabytków w Polsce i ich dokumentacji. Stworzenie warunków do realizacji ustawowego obowiązku dokumentowania wszystkich prac, przy wszystkich grupach i typach obiektów zabytkowych.*
- *Gromadzenie stale aktualizowanej wiedzy o stanie zachowania, postępach i wynikach prac konserwatorskich i restauratorskich, zagrożeniach, prawidłowości zarządzania i bezpieczeństwie użytkowania obiektów zabytkowych oraz o innych formach ochrony dziedzictwa.*
- *Wypracowanie i wprowadzenie szczegółowych zasad ochrony dziedzictwa w planach zagospodarowania przestrzennego. Wypracowanie standardów zagospodarowania i estetyki zabytkowych przestrzeni publicznych*

5. W zakresie kształcenia i edukacji:

- *Utrzymanie i doskonalenie dotychczas wypracowanego systemu kształcenia w*

dziedzinie konserwacji i ochrony. Zorganizowanie systemu podnoszenia kwalifikacji w każdej grupie zawodowej pracującej na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego.

- *Kształcenie społeczeństwa w duchu poszanowania dla autentyzmu oraz wartości materialnych i niematerialnych wspólnego, wielokulturowego dziedzictwa. Budowanie klimatu społecznego zrozumienia i akceptacji dla idei ochrony i dawności zabytków odczytywanych jako źródło tożsamości, wiedzy i dumy z przeszłości, tradycji, wiedzy o sposobie życia i pracy przodków.*
- *Upowszechnianie wśród właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych znajomości zasad konserwatorskich, zasad etyki i profilaktyki konserwatorskiej. Tworzenie mechanizmów ekonomicznych sprzyjających prawidłowemu traktowaniu obiektów zabytkowych.*

6. W zakresie współpracy międzynarodowej:

- *Wzmocnienie obecności Polski w światowym i europejskim środowisku działającym na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i promocja polskich osiągnięć w tej dziedzinie.*
- *Oparcie działań na pojęciu wspólnego dziedzictwa kultury ludzkości. Troska o ochronę polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą.*

3.3. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 21 września 2004 roku jest dokumentem, który uznaje kulturę za jeden z podstawowych czynników rozwoju regionów, zawierający następujące priorytety:

- wzrost efektywności zarządzania kulturą,
- wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie działalności kulturalnej i w systemie upowszechniania kultury,
- wzrost uczestnictwa i wyrównania szans w dostępie do szkolnictwa artystycznego, dóbr i usług kultury,
- poprawa działalności artystycznej,
- zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków.

3.4. Cele wynikające z Narodowego Programu Kultury „Ochrony Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego”.

Celem Narodowego Programu Kultury „ochrony Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego” jest poprawa stanu i dostępności do zabytków poprzez:

- tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków,
- kompleksową rewaloryzację zabytków i ich adaptację na cele społeczne,
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez

- tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- promocję polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą,
- wzmocnienie zasobów ludzkich w sferze ochrony zabytków,
- podnoszenie świadomości społecznej dotyczącej dziedzictwa kulturowego,
- tworzenie warunków rozwoju i ochrony dziedzictwa kulturowego,
- zabezpieczenie zabytków i archiwaliów przed nielegalnym wywozem za granicę.

3.5. Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do 2020 roku.

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do 2020 roku, przyjęta Uchwałą Nr XLII/508/06 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 26 października 2006 roku za cel generalny polityki samorządu w perspektywie kilkunastu lat uznaje kwestię wzrostu atrakcyjności Województwa Świętokrzyskiego jako podstawy zintegrowanego rozwoju w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Jednym z celów strategicznych, prowadzących do osiągnięcia celu generalnego, dokument wymienia ochronę i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody i dóbr kultury.

Strategia wskazuje następujące kierunki działań:

- zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywną ochroną zabytków,
- modernizację i rozbudowę infrastruktury kultury,
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości,
- poprawę warunków funkcjonowania instytucji artystycznych,
- poprawę warunków funkcjonowania bibliotek, w szczególności naukowych i akademickich, oraz zwiększenie dostępności do nowoczesnych usług bibliotecznych,
- wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie organizacji działalności kulturalnej i w systemie upowszechniania kultury,
- poprawę dostępności mieszkańców do oferty kulturalnej poprzez wspieranie instytucji poszerzających ofertę programową, umożliwiającą aktywne uczestnictwo w życiu kulturalnym,
- tworzenie nowych miejsc pracy związanych z ochroną i udostępnieniem dziedzictwa kulturowego.

3.6. Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Świętokrzyskim na lata 2006-2014.

Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Świętokrzyskim na lata 2006-2014 przyjęta Uchwałą Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego nr XXV/404/06 z dnia 6 lutego 2006r. w analizie walorów turystycznych regionu zwraca szczególną uwagę na walory antropogeniczne, będące efektem działalności człowieka. Zabytkowym obiektom istniejącym na terenie Województwa Świętokrzyskiego, również w tym zgromadzonym w muzeach, przypisuje rolę wspomagającą walory naturalne dla wzrostu atrakcyjności turystycznej.

3.7. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego został przyjęty przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego Uchwałą nr XXIX/399/02 z dnia 26 kwietnia 2002 roku. Głównym założeniem regionalnej polityki przestrzennej w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego jest skuteczniejsza ochrona i rewaloryzacja tych zasobów oraz racjonalne ich udostępnienie z myślą o poszerzeniu wiedzy zwłaszcza młodego pokolenia, świadomości historycznej obywateli, a także wykorzystaniu jako czynnika rozwoju gospodarczego i promocji. Istotnym zadaniem jest wykorzystywanie dziedzictwa kulturowego w procesie pobudzania i utrwalania tożsamości regionalnej ogółu mieszkańców przy jednoczesnym zachowaniu i kultywowaniu rozwoju gospodarczego i promocji.

3.8. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Solec-Zdrój

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Solec-Zdrój został uchwalony Uchwałą Nr XXI/96/2008 Rady Gminy Solec-Zdrój w dniu 29 sierpnia 2008 roku, ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Województwa Świętokrzyskiego Nr 219 z dnia 17 X 2008r., poz. 2925.

Rozdział IV planu zawiera zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej na terenie gminy.

W odniesieniu do obiektów wpisanych do rejestru zabytków obowiązują następujące ustalenia:

- 1) wprowadza się zasadę kompleksowej ochrony wartości kulturowych, uwzględniającą wartości historyczne, architektoniczne i krajobrazowe;
- 2) w procesie inwestycyjnym obowiązuje bezwzględny priorytet wymogów konserwatorskich;
- 3) istnieje obowiązek powiadomienia Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków przez właściciela zabytku o jego uszkodzeniu, zniszczeniu o jakimkolwiek zagrożeniu oraz o zmianach dotyczących stanu prawnego zabytku.
- 4) wszelka działalność inwestycyjna prowadzona przy takich obiektach oraz ich otoczeniu wymaga obowiązkowo zezwolenia ŚWKZ.

W odniesieniu do obiektów wpisanych do ewidencji zabytków obowiązują następujące ustalenia:

- 1) obowiązek stosowania tradycyjnych materiałów budowlanych przy remontach obiektów zabytkowych;
- 2) dobudowa, rozbudowa, remont obiektu lub jego elementów, zmieniająca jego kształt lub proporcję wymaga uzgodnienia ze Świętokrzyskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków;
- 3) dopuszcza się adaptację obiektów na cele kulturalno-turystyczne z zachowaniem obecnej formy obiektów;
- 4) zaleca się przeprowadzenie rewaloryzacji zabytkowych założeń parkowych;
- 5) zaleca się utrzymywanie obiektów w należyтым stanie estetycznym i technicznym oraz ich najbliższego otoczenia;

- 6) obowiązek powiadomienia ŚWKZ przez właściciela zabytku o jego uszkodzeniu, zniszczeniu o jakimkolwiek zagrożeniu oraz o zamianach dotyczących stanu prawnego zabytku.

Zabytek archeologiczny wpisany do rejestru WKZ, objęty strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej- kopiec pradziejowy w Kikowie:

W odniesieniu do tego zabytku obowiązują następujące ustalenia:

- 1) zabytek ten jako dziedzictwo przeszłości przeznaczony jest do bezwzględnego zachowania dla przyszłych pokoleń;
- 2) zakaz dokonywania jakichkolwiek zmian w stanie istniejącym na terenie obiektu i w jego strefie ochronnej.

Zabytki archeologiczne, objęte strefą ochrony biernej.

Wobec nich obowiązują następujące ustalenia:

- 1) obowiązek podporządkowania wszelkich przyszłościowych zamierzeń inwestycyjnych oraz prac projektowych i wykonawczych na obszarze tej strefy, ustaleniom i wytycznym Świętokrzyskiego Konserwatora Zabytków, co wiąże się z koniecznością stosownych uzgodnień na etapie planowania, projektowania i wykonawstwa;
- 2) obowiązek, w przypadku podejmowania wobec stanowisk archeologicznych jakiegokolwiek działalności inwestycyjnej, zapewnienia na koszt inwestora, nadzoru archeologicznego, prowadzonego przez ŚWKZ lub wyprzedzających badań ratowniczych, w zależności od zakresu inwestycji i stopnia naruszenia zabytkowych struktur.

Ponadto istnieje obowiązek powiadomienia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz Wójta o znalezieniu przedmiotu, który posiada cechy zabytku oraz zabezpieczenia takiego znaleziska i natychmiastowego wstrzymania dalszych prac, mogących je uszkodzić lub zniszczyć.

Chroni się przydrożne krzyże i kapliczki poprzez:

- 1) zakaz zmiany ukształtowania otaczającego terenu,
- 2) zakaz zanieczyszczania najbliższego otoczenia,
- 3) zakaz umieszczania tablic, ogłoszeń niezwiązanych z obiektem,
- 4) nakaz pielęgnacji istniejącej roślinności w celu eksponowania obiektów.

Chroni się miejsca pamięci narodowej: mogiły ofiar wojny poprzez:

- 1) zakaz zmiany ukształtowania otaczającego terenu,
- 2) zakaz zanieczyszczania terenu w otoczeniu miejsca pamięci,
- 3) zakaz umieszczania tablic, ogłoszeń niezwiązanych z miejscem pamięci,
- 4) nakaz pielęgnacji istniejącej roślinności w celu eksponowania miejsca pamięci,

Dopuszcza się realizację przedsięwzięć mających na celu ułatwienie organizacji uroczystości upamiętniających zdarzenia historyczne.

Chroni się miejsca widokowe poprzez:

- 1) zakaz zabudowy kubaturowej przedpoła widokowego,
- 2) zakaz zmiany ukształtowania terenu, mogącej przesłonić widok,
- 3) zakaz wprowadzenia zalesień i zadrzewień, mogących przesłonić widok.

Dopuszcza się lokalizację infrastruktury turystycznej mającej na celu udostępnienie miejsca widokowego.

Wprowadza się obowiązek sukcesywnego kablowania istniejących i nowych linii elektroenergetycznych niskich i średnich napięć oraz linii telekomunikacyjnych.

4. ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO W GMINIE SOLEC-ZDRÓJ

Obiekty zabytkowe o dużym znaczeniu dla Gminy są wpisane do rejestru zabytków Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Do rejestru wpisane są zabytki nieruchome na podstawie decyzji wydanej z urzędu przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, lub na wniosek właściciela zabytku nieruchomego, jak również użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek.

Tabela.1 Liczba obiektów zabytkowych wpisanych do rejestrów Świętokrzyskiego Konserwatora Zabytków

Lp.	Wyszczególnienie zabytków	Liczba
1	Zabytki nieruchome w rejestrze zabytków województwa świętokrzyskiego	4
2	Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków województwa świętokrzyskiego	1

Tabela.2 Stan własnościowy obiektów z Gminnej Ewidencji Zabytków

Własność	Skarb Państwa	Województwo	Powiat	Komunalna	Prywatne	Związki wyznaniowe	Nieuregulowane
Liczba zabytków	2	-	-	-	-	3	-

Tabela.3 Obiekty zabytkowe znajdujące się na terenie gminy Solec-Zdrój ze wskazaniem rodzaju zabytku ujęte w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków.

Miejscowość	Sakralne	Pałace i dwory	Cmentarze	Parki	Obiekty uzdrowiskowe	Domy	Archeologiczne	Pomniki przyrody nieożywionej
Kików	-	1	-	1	-	-	1	-
Sulkowice	-	-	-		-	-	-	-
Magierów	-	-	-		-	-	-	-
Zborów	-	Zespół składający się z 9 obiektów	-		-	-	-	-

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Solec-Zdrój na lata 2012-2016

Zagaje Kikowskie	-	-	-	-	-	-	-	-
Solec-Zdrój	Zespół składający się z 6 obiektów	-	1	1	Zespół składający się z 9 obiektów	3	-	-
Świniary	Zespół składający się z 4 obiektów	-	1	-	-	-	-	-
Zagórzany	-	-	-	1	-	-	-	-
Piestrzec	-	-	-	-	-	2	-	-
RAZEM	10	10	2	3	9	5	1	-

5. Wykaz zabytków na terenie gminy Solec-Zdrój wpisanych do rejestru zabytków Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach

Na terenie Gminy Solec-Zdrój zlokalizowanych jest 5 zabytków wpisanych do rejestru zabytków prowadzonego przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach. Są to zarówno zespoły zabytkowe jak i pojedyncze obiekty.

Tabela.4 Wykaz obiektów z rejestru Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków dla gminy Solec-Zdrój.

Lp	Miejscowość	Obiekt/ nr rejestru	Zdjęcie obiektu
1	ZBORÓW	Zespół pałacowo-parkowy nr rejestru A.70/1-6 z 08.05.2008r. a) pałac w Zborowie z XVI w. b) dawny spichlerz dworski z XVIII w. c) dawna gorzelnia z XVIII w. d) mur ze strzelnicami z XIX w. e) brama wjazdowa na dziedziniec z XIX w. f) park z XIX w.	 <i>Pałac w Zborowie z XVI w.</i>
2	ŚWINIARY	Zespół Kościoła Parafialnego w Świniarach pw. św. Stanisława nr rejestru A.68/1-2 z 08.05.2008r. a) kościół parafialny w Świniarach b) ogrodzenie terenu przykościelnego	 <i>Kościół pw. św. Stanisława w Świniarach</i>

3	SOLEC-ZDRÓJ	Cmentarz Parafialny w Solcu -Zdroju z I poł XIX w. nr rejestru A.67 z 08.05.2008r.	 <p><i>Cmentarz par. w Solcu-Zdroju</i></p>
4	ŚWINIARY	Cmentarz Parafialny w Świniarach nr rejestru A.69 z 08.05.2008r.	 <p><i>Cmentarz par. w Świniarach</i></p>
5	KIKÓW	Kurhan – kopiec pradziejowy w Kikowie nr rejestru 21 z 1986r.	 <p><i>Kurhan w Kikowie</i></p>

6. Opis obiektów zabytkowych na terenie gminy Solec-Zdrój wpisanych do rejestru zabytków

Zabytki znajdujące się na terenie gminy Solec-Zdrój zarówno ruchome jak i nieruchome to przede wszystkim zabytki o charakterze sakralnym tj. kościoły i cmentarze, świadczące o głębokiej tradycji chrześcijańskiej naszej gminy. O przeszłości tego terenu świadczą najstarsze zabytki takie jak kurhan, oraz te związane z osadnictwem jak pałac w Zborowie.

ZABYTKI NIERUCHOME

1. Zabytki architektury sakralnej

– **Zespół Kościoła parafialnego p. w. św. Stanisława w Świniarach**

a) Kościół parafialny z drugiej poł. XVII w. przebudowany przed 1728r. drewniany,

barokowy.

b) Ogrodzenie terenu przykościelnego z XIX w.

Pierwsza wzmianka o Świniarach z 1214 roku mówi o wsi Suinarowo, kolejna z roku 1326 wymienia z imienia plebana tamtejszej parafii – ks. Mikołaja. Ale parafia mogła tu istnieć już w wieku XIII. Wieś opisuje Długosz w swoich kronikach. W 1440 roku był tu kościół drewniany, dziedzicem był Jan Zakrzewski herbu Jelita, a plebanem ks. Maciej z Błogiego. W 1508 roku wieś należała do Pana Parchockiego, a w połowie XVI wieku do dziedzica Jana Polanowskiego, który zamienił miejscowy kościół na zbór protestancki. W 1579 roku wieś miała trzech właścicieli: Pawła Biechowskiego, Stanisława Dembińskiego i Sebastiana Sadło. Nowy kościół katolicki na miejscu zboru zbudowano w 1610 roku, ale został on zniszczony podczas najazdu wojsk siedmiogrodzkich w 1657 roku. Kolejny kościół zbudował w 1668 roku ks. Stanisław Brzeszkowski. Ten kościół wprawdzie rozbudowany i remontowany, ale przetrwał do dziś. Równocześnie z kościołem postawiono też dzwonnice. W 1728 roku wybudowano plebanie i szpital, ale uległy one zniszczeniu podczas pożaru, który wybuchł od uderzenia pioruna. Na początku XIX wieku właścicielem wsi był Stanisław hrabia Wodzicki, a po 1843 roku jego syn Franciszek. Stanisław był wojewodą Królestwa Polskiego i prezesem senatu Rzeczypospolitej Krakowskiej (1815-1831), a jego syn oficerem Wojska Polskiego i kawalerem orderu Virtuti Militari. W 1827 roku było tu 38 domów i 306 mieszkańców. W 1881 odnotowano, iż Świniary to wieś i folwark przy drodze z Korczyzna do Pacanowa. We wsi był kościół i szkoła początkowa.

Kościół pw. św. Stanisława w Świniarach wzniesiono w II poł. XVII wieku. Drewnianą budowlę rozbudowano w kolejnym stuleciu przedłużając korpus nawowy od strony zachodniej. W 1874 r. powiększono świątynię od północy o murowaną kaplicę z przedsionkiem, a w 1902 r. wystawiono od południa przebudówkę mieszczącą zakrystię i przedsionek.

Prostokątna w planie, drewniana część kościoła nakryta wspólnym dachem składa się z prostokątnej nawy i węższego, zamkniętego trójbocznie prezbiterium. Nad nawą wieża, pierwotnie wolnostojąca, połączona w trakcie XVIII- wiecznej przebudowy z korpusem. Dolna jej część jest murowana, o ścianach wypełnionych podziałami ramowymi, podparta masywnymi szkarpami. Górne kondygnacje drewniane, przykryte dachem wielopłociowym, przełamany z małą kopułą i krzyżem w zwieńczeniu. Nakryte stropami wewnątrz mieści wiele cennych elementów wyposażenia.

W prezbiterium ołtarz późnobarokowy z rokokowymi ornamentami, z XVIII- wiecznymi rzeźbami i barokowym krucyfiksem w scenie środkowej .

Po bokach tęczy współczesne mu ołtarze – w lewym obrazy: św. Anny Samotrzeć (pocz. XVII w.), późnorenesansowy, a w scenie głównej Matka Boska z Dzieciątkiem okryta sukienką, na lustrzanym, zdobionym rombami tle (XVIII w.). W ołtarzu po prawej stronie XVIII- wieczne przedstawienie św. Stanisława z Piotrowinem. Od zachodu XVIII w. chór muzyczny wsparty na dwóch słupach. Ponadto: XVIII- wieczna ambona i kamienna chrzcielnica, cztery powstałe w tym czasie ławki (na jednej herb Prus III, na drugiej herb łabędź i panoplia), dwa feretrony, krucyfiks oraz Stacje Męki Pańskiej. Do zabytków sztuki rokoka należą: jedna ławka i prospekt organowy. Na uwagę zasługuje barokowa rzeźba Matki Boskiej z Dzieciątkiem.

Plac przykościelny ma kształt zwarty, wydłużony stosownie do placu kościoła,

zbliżony do nieregularnego sześcioboku. Wokół niego ujednoczone ogrodzenie z kamienia łamanego na zaprawę wapienno-cementową. W ogrodzeniu trzy bramki między prostopadłościennymi słupkami, zwieńczone kamiennymi szyszkami. W linii ogrodzenia cztery identyczne kapliczki rozmieszczone parami (dwie po stronie pd. I dwie po stronie pn. kościoła). Na licu każdej kapliczki głęboka wnęka arkadowa. Po stronie pn.-zach. placu przykościelnego, kamienny postument z figurą Matki Boskiej Różańcowej z 1691 roku

2. Zabytki architektury rezydencjalnej

– Zespół pałacowo-parkowy w Zborowie

- a) pałac w Zborowie z XVI/XIX w. - pałac został gruntownie przebudowany w 1803 roku w stylu klasycystycznym. Pozostałości pierwotnego dworu zachowały się w przyziemiu i częściowo na parterze,
- b) dawny spichlerz dworski z XVIII w,
- c) dawna gorzelnia z XVIII w,
- d) mur ze strzelnicami z XIX w,
- e) brama wjazdowa na dziedziniec z XIX w,
- f) park z XIX w.

W roku 1339 wieś Zborów, jako posiadłość klasztoru na Łysej Górze, zostaje oddana przez Jana-opata klasztornego Przybkowi podsędkowi krakowskiemu. W roku 1508 właścicielem Zborowa jest Andrzej Sborzeński.

W połowie XV wieku wieś Zborów jest własnością Zborowskich posiadających łany kmiece, karcznię, folwark rycerski.

W 1565 roku po śmierci Marcina Zborowskiego synowie odziedziczyli dobra zborowskie.

Właścicielem Zborowa został Andrzej Zborowski, brat słynnego z awantur w czasach Henryka Walezego i Stefana Batorego -Samuela Zborowskiego. W 1728 roku ród Zborowskich wymarł bezpotomnie. W XVIII wieku Zborów przechodzi w ręce Wielogłowskich h. Sarykoń, wywodzący się ze znanego rodu. Po śmierci Józefa Wielogłowskiego w 1800 roku jego żona przepisuje majątek między czworo dzieci. Majątek Zborowa otrzymuje syn Ignacy Wielogłowski. Natomiast wg wykazu hipotecznego znajdującego się w Państwowym Biurze Notarialnym w Busku, Ignacy Wielogłowski nabył dobra Zborowskie wg kontraktu kupna – sprzedaży. Następnie jako jedyny syn w dniu 8 czerwca 1828r odziedziczył majątek po ojcu Walery Wielogłowski (bez testamentu, którego ojciec nie sporządził). W 1835 roku dobra Zborowskie z wszelkimi przyległościami i przynależnościami przechodzą na mienie Skarbu Publicznego Królestwa Polskiego. Były to konsekwencje udziału w powstaniu listopadowym, w którym Walery Wielogłowski brał udział jako oficer. W maju 1840 roku dobra Zborowskie z przyległościami: Zwierzyniec, Żuków, Strażnik, Magierów – zostają zakupione na publicznej licytacji w „Stanowczym Trybunale Cywilnym I Instancji Guberni Krakowskiej” przez Karola Godeffroy, który był założycielem w 1837 roku uzdrowiska w Solcu. Od 1867 r. po Karolu Godeffroy majątek odziedziczyła jego córka Karolina Walchnowska, żona Ludwika Walchnowskiego, a następnie ich syn Andrzej Walchnowski. Ostatnią właścicielką Zborowa była p. Maria Łaszczkiewicz, córka Andrzeja Walchnowskiego. Następnie dobra Zborowskie od 6 września 1944 roku po reformie rolnej przeszły na Skarb Państwa.

Tak więc prawdopodobnie w czasie, gdy właścicielem Zborowa był Józef lub Ignacy Wielogłowski została dokonana zasadnicza przebudowa pałacu upamiętniona na fryzie ryzalitu datą 1803r.

Pałac został przebudowany w stylu klasycystycznym z pozostawieniem potężnych murów i sklepień przyziemia i piętra pochodzących z XVI lub XVII wieku. Zostało dobudowane drugie piętro. Dwupiętrowy budynek pałacu, zwrócony frontem na południe, zbudowany jest na rzucie prostokąta z płytkimi ryzalitami od frontu i tyłu posiadał półokrągłą basztę od wschodu mieszczącą schody. Kuchnia pałacowa stanowiła odrębny budynek mieszczący się od strony wschodniej i była połączona z budynkiem pałacu wąskim przejściem. Na parterze na osi mieściła się obszerna sień z klatką schodową na piętro, na piętrach układ dwutraktowy. Pomieszczenia na parterze miały sklepienia krzyżowe z dekoracjami stiukowymi późnobarokowych i klasycystycznych oraz sklepieniach kolebkowych. Na zewnątrz pałacu ryzalit wschodni poprzedzony gankiem kolumnowym z balkonem na wysokości I piętra. Elewacja pałacu urozmaicona jest ponadto pilastrami oraz rustyką /Kat. Zabyt. Szt. w Polsce-t.III woj. kieleckie, z1/.

Drugim budynkiem murowanym, posiadającym wartość zabytkową jest spichlerz położony przy zachodnim odcinku czworobocznego dziedzińca. Powstał on pod koniec XVIII w. lub na początku XIX w., być może na zrębach wcześniejszego budynku z końca XVI lub początku XVII w. Budynek ten murowany z kamienia, tynkowany od strony wschodniej posiada podcień filarowo-arkadowy o sklepieniu kolebkowo-krzyżowym. Od strony zachodniej znajdują się dwa wejścia, nad jednym z nich barokowa tarcza kamienna z herbem Tarnowskich-Leliwa. Dwuspadowy dach został wzniesiony po pożarze w 1870r. kat. Zabyt. szt. W Polsce t-III woj. kieleckie, z 1 -0 1957r./.

Brak jest opracowania dotyczącego parku. Przypuszczalnie do najstarszych drzew na terenie parku należy ogromna lipa oraz kasztanowce rosnące pojedynczo. Przypuszcza się, że drzewa te sadzone były w końcu XVIII lub początku XIX wieku.

3. Zabytkowe cmentarze

– Cmentarz Parafialny w Solcu -Zdroju z I poł XIX w.

Cmentarz parafialny w Solcu-Zdroju założony w 1 poł. XIX w. wraz z zespołem zabytkowych nagrobków. Jest miejscem historycznym będącym świadectwem życia pokoleń ludzi, którzy przyczynili się do rozwoju miejscowości. Stanowi integralny element krajobrazu kulturowego Solca i okolicy.

a) zespół zabytkowych nagrobków

- Joanna z hr. Wesllów Godeffroy zm. 1888 i Karolina Walchnowska z Godeffroyów 1923 – właścicielki majątku w Zborowie
- Karol Godeffroy, 1874 założyciel uzdrowiska w Solcu-Zdroju
- Szymon Edward hr. Tarło, właściciel Tenczyna, 1904
Florentyna Tarło, 1904
- Grobowiec rodziny Daniwskich, właścicieli Solca-Zdroju – inż. Romuald Daniewski – Dyrektor Uzdrowiska w Solcu Zdroju, 1931
- ks. Walenty Drapkowski, 1888
- Piotr Drapkowski, 1851
- Leon Szmelcer, 1900
- Eugenia Ossowska, 1903
- Stanisław Regulski, 1917

- Figura Matki Boskiej na grobowcu Gwoździów XIX w.
- Antoni Pałys, 1915
- Kazimierz Tkacz, 1911
- Michał Szybowski, 1917
- Jan Szybowski, 1936
- Grobowiec NN, 2 poł. XX w.
- Nepomucena Kopczyńska, 1923
- Mikołaj Skarbek Kruszewski, 1933

Nagrobek Piotra Drapkowskiego 1851r

– *Cmentarz Parafialny w Świniaarach z ok poł. XIX w.*

Cmentarz parafialny w Świniaarach założony ok. poł. XIX w. wraz z zespołem zabytkowych nagrobków z XIX i 1 poł. XX w., murowaną kaplicą z 1884 r., starszym drzewostanem (zwłaszcza topolą w pd.-zach. narożniku cmentarza) jest cennym dobrem kultury o wartościach estetycznych, artystycznych, przyrodniczych, ideowych i emocjonalnych. Jest miejscem historycznym będącym świadectwem życia pokoleń ludzi, którzy przyczynili się do rozwoju miejscowości. Stanowi integralny element krajobrazu kulturowego Świniaar i okolicy.

a) zespół zabytkowych nagrobków z XIX-XX w.

- Franciszek Bonar, 1888
- Marcin Juszczyk, 1907
- Wawrzyniec i Maciej Zasucha, 18...
- Grobowiec NN
- Grobowiec rodziny Kawy, 1919
- Grobowiec rodziny Wawrzyniec Antoni(1905), Rozalia (1906)
- Katarzyna Gmyrkowa, 1919
- Andrzej Kręt, 1926

- Andrzej Domin, 1923
- Grobowiec NN
- Stanisław Wroński, 1948
- Marcin Pasek, 1895
- Henryk Wilk, 1902
- ks. Bartłomiej Stefański, 1920
- Jan Wilk, 1918
- Dzieci Kaczorów, 1907

Nagrobek Franciszek Bonar 1888r.

- b) murowana kaplica z 1884r.
- c) drzewostan

ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE

Zabytki archeologiczne stanowią świadectwo minionych epok jako ślad pozostawiony przez człowieka, które są jego dziełem lub jego działalnością.

Zabytki archeologiczne jako dziedzictwo przeszłości stanowią istotne znaczenie dla przyszłych pokoleń jako ważne źródło informacji o dawnych mieszkańcach.

Przykładem takim jest zabytek archeologiczny ***Kurhan – kopiec pradziejowy*** znajdujący się w miejscowości Kików. Kopiec stanowi cenny obiekt zabytkowy pochodzący z czasów pradziejowych, jest też częścią dziedzictwa kulturowego stale wpisanego w krajobraz.

Lokalne zasoby dziedzictwa kulturowego z terenu gminy Solec-Zdrój podaje poniżej tabela.

Tabela nr.5 Spis stanowisk archeologicznych wg wykazu ŚWKZ w Kielcach.

Stanowiska, nr miejscowości, nr w obszarze	Rodzaj stanowiska	Kultura archeologiczna	Chronologia
Obszar AZP 95-65			
- St.2/52 Piasek Mały		-Kultura Pucharów Lejkowatych	Neolit
- st.3/24 Kików			Neolit
- st.3/45 Piasek Mały			
- st.1/53 Piasek Mały			Epoka Kamienna
- st.4/15 Zborów			
- st.9/20 Zborów			
- st.10/21 Zborów			
- st.5/16 Zborów		-Kultura Trzciniecka	V Okres Brązu,
- st.4/43 Piasek Mały		- Kultura Łużycka	Okres Halsztański
- st.11/49 Piasek Mały			
- st.2/52 Piasek Mały		- Kultura Łużycka	
- st.3/45 Piasek Mały		- ”-	
- st.5//41 Piasek Mały		- ”-	
- st.7/44 Piasek Mały		- ”-	
- st.10/48 Piasek Mały		- ”-	
- st.2/40 Żuków		- ”-	
- 1/53 Piasek Mały		- Kultura Pomorska	
- st.8/29 Kików		- Kultura Przeworska	Młodszy Okres Przedrzymski
- st.6/17 Zborów			
- st. 8/19 Zborów			
- st.2/22 Kików		- Kultura Przeworska	Okres Wpływu Rzymskich
- st.1/53 Piasek Mały		- ”-	
- st.3/45 Piasek Mały		- ”-	
- st.4/43 Piasek Mały		- ”-	
- st.13/51 Piasek Mały		- ”-	
- st.7/18 Zborów		- ”-	
- st.5/26 Kików		- ”-	
- st.12/33 Kików		- ”-	
- st.55/41 Piasek Mały		- ”-	
- st.7/44 Piasek Mały		- ”-	
- st.5-16 Zborów		- ”-	
- st.4/25 Kików			Okres Prahisteryczny
- st.6/27 Kików			
- st.7/28 Kików			
- st.9/30 Kików			

- st.11/32 Kików - st.13/34 Kików - st.14/35 Kików - st. 15/36 Kików - st. 16/37 Kików - st. 3/45 Piasek Mały - st. 5/41 Piasek Mały - st. 6/42 Piasek Mały - st. 8/46 Piasek Mały - st. 9/47 Piasek Mały - st. 10/48 Piasek Mały - st. 12/50 Piasek Mały - st. 9/20 Zborów - st. 1/39 Żuków			
-st.10/31 Kików -st.4/43 Piasek Mały			Późne Średniowiecze
- st. 3/45 Piasek Mały - st. 1/38 Sułkowice			Średniowiecze
Obszar AZP 95-66			
- st. 1/72 Piestrzec	-śląd osadniczy	-Kultura Cykl Mazowszański	Mezolit
- st. 1/72 Piestrzec	-obozowisko	-Kulturowo Nieokreślony	Mezolit
- st. 12/81 Piestrzec	-śląd osadniczy	-Kultura Ceramiki Wstęgowej Rytej	Neolit
- st. 1/72 Piestrzec - st. -/101 Piestrzec	-obozowisko -zabytki luźne	- Kultura Pucharów Lejkowatych - "-	Neolit
- st. 1/105 Magierów - st. 15/84 Piestrzec - st. 24/93 Piestrzec - st. 25/94 Piestrzec - st. -/96 Piestrzec	-obozowisko -śląd osadniczy -osada -śląd osadniczy -zabytki luźne	-Kulturowo Nieokreślony - "- - "- - "- - "-	Neolit
- st. 13/82 Piestrzec - st. 23/92 Piestrzec - st. -/97 Piestrzec	-śląd osadniczy -śląd osadniczy- zabytek luźny		Epoka Kamienna
- st. -/101 Piestrzec	- zabytek luźny	-Kultura Trzcieniecka	
- st. 1/105 Magierów - st. 2/73 Piestrzec - st. 4/75 Piestrzec - st. 10/79 Piestrzec - st. 18/87 Piestrzec - st. 20/89 Piestrzec	-cmentarzysko? -skarb brązowy -osada -osada -śląd osadniczy -śląd osadniczy	-Kultura Łużycka - "- - "- - "- - "- - "-	

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Solec-Zdrój na lata 2012-2016

- st. 21/90 Piestrzec	-osada	-”-	
- st. -/96 Piestrzec	-zabytki luźne	-”-	
- st. -/97 Piestrzec	-zabytki luźne	-”-	
- st. -/99 Piestrzec	-zabytki luźne	-”-	
- st. -/100 Piestrzec	-zabytki luźne	-”-	
- st. -/101 Piestrzec	-zabytki luźne	-”-	
- st. -/102 Piestrzec	-zabytki luźne	-”-	
- st. -/103 Piestrzec	-zabytki luźne	-”-	
.....			
- st. 3/74 Piestrzec	-osada	Kultura Przeworska	
- st. 5/76 Piestrzec	-osada	-”-	
- st. 6/77 Piestrzec	-osada	-”-	
- st. 7/78 Piestrzec	-osada	-”-	
- st. 25/94 Piestrzec	-osada	-”-	
- st. -/98 Piestrzec	-zabytki luźne	-”-	
- st. -/100 Piestrzec	-zabytki luźne	-”-	
- st. -/101 Piestrzec	-zabytki luźne	-”-	
.....			
- st. 11/80 Piestrzec	-śląd osadniczy		Prahistoryczne
- st. 14/83 Piestrzec	-śląd osadniczy		
- st. 16/85 Piestrzec	-śląd osadniczy		
- st. 17/86 Piestrzec	-śląd osadniczy		
- st. 19/88 Piestrzec	-śląd osadniczy		
- st. 22/91 Piestrzec	-osada		
- st. 23/92 Piestrzec	-śląd osadniczy		
- st. 24/93 Piestrzec	-osada		
- st. 26/95 Piestrzec	-osada		
.....			
- st. 4/75 Piestrzec	-osada		Wczesne Średniowiecze
- st. -/98 Piestrzec	-zabytek luźny		
- st. -/101 Piestrzec	-zabytek luźny		
.....			
- AZP 23/92 Piestrzec	-śląd osadniczy		Późne Średniowiecze
.....			
- st. 21/90 Piestrzec	-śląd osadniczy		Średniowiecze
- st. 26/95 Piestrzec	-osada		
- st. -/104 Piestrzec	-zabytek luźny		
.....			
- st. -/96 Piestrzec	-zabytki luźne		Średniowiecze –
- st. -/101 Piestrzec	-zabytki luźne		Czasy Nowożytny
Obszar AZP 96-55			
- st. 1/63 Chinków			
- st. 1/1 Kolonia Zagajów			
- st. 2/2 Kolonia Zagajów			
- st. 3/4 Kolonia Zagajów			
- st. 4/3 Kolonia Zagajów			
- st. 1/53 Kopanina			
- st. 2/54 Kopanina			
- st. 3/55 Kopanina			

- st. 14/5	Piasek Mały		
- st. 15/6	Piasek Mały		
- st. 1/24	Solec-Zdrój		
- st. 2/25	Solec-Zdrój		
- st. 3/26	Solec-Zdrój		
- st. 4/27	Solec-Zdrój		
- st. 5/28	Solec-Zdrój		
- st. 6/29	Solec-Zdrój		
- st. 7/30	Solec-Zdrój		
- st. 8/31	Solec-Zdrój		
- st. 9/32	Solec-Zdrój		
- st. 10/33	Solec-Zdrój		
- st. 11/34	Solec-Zdrój		
- st. 12/35	Solec-Zdrój		
- st. 13/36	Solec-Zdrój		
- st. 14/37	Solec-Zdrój		
- st. -/73	Solec-Zdrój		
- st. 1/7	Strażnik		
- st. 2/8	Strażnik		
- st. 1/38	Welnin		
- st. 2/39	Welnin		
- st. 3/40	Welnin		
- st. 4/41	Welnin		
- st. 5/42	Welnin		
- st. 6/43	Welnin		
- st. 7/44	Welnin		
- st. 8/45	Welnin		
- st. 9/46	Welnin		
- st. 10/47	Welnin		
- st. 11/48	Welnin		
- st. 12/49	Welnin		
- st. 13/50	Welnin		
- st. 14/51	Welnin		
- st. 15/52	Welnin		
- st. 1/71	Zagajów		
- st. 2/72	Zagajów		
- st. 1/58	Zagórzany		
- st. 2/59	Zagórzany		
- st. 3/60	Zagórzany		
- st. 4/61	Zagórzany		
- st. 5/62	Zagórzany		
- st. 1/13	Zborów		
- st. 2/14	Zborów		
- st. 3/15	Zborów		
- st. 11/16	Zborów		
- st. 12/17	Zborów		

- st. 13/18 Zborów			
- st. 14/19 Zborów			
- st. 15/20 Zborów			
- st. 16/21 Zborów			
- st. 17/22 Zborów			
- st. 18/23 Zborów			
- st. -/74 Zborów			
- st. 4/9 Żuków			
- st. 5/10 Żuków			
- st. 6/11 Żuków			
- st. 7/12 Żuków			
Obszar AZP 96-66			
- st. 27/11 Piestrzec	-osada	- Kultura Ceramiki Wstęgowej	Neolit
- st. 1/73 Świniary	-śląd osadniczy	Rytej	
- st. 2/74 Świniary	-śląd osadniczy	-"-	
- st. 7/7 Włosnowice	-osada	-"-	
- st. 2/74 Świniary	-śląd osadniczy	- Kultura Lendzielska	Neolit
- st. 8/9 Piestrzec	-osada	- Kultura Pucharów Lejkowatych	Neolit
- st. 9/10 Piestrzec	-osada	-"-	
- st. 1/73 Świniary	-osada	-"-	
- st. 7/7 Włosnowice	-osada	-"-	
- st. 9/10 Piestrzec	-osada	- Kulturowo Nieokreślony	Neolit
- st. 4/76 Świniary	-śląd osadniczy	-"-	
- st. 14/86 Świniary	-śląd osadniczy	-"-	
- st. 5/93 Zielonki	-śląd osadniczy	-"-	
- st. 36/20 Piestrzec	-śląd osadniczy		Epoka Kamienia
- st. 37/21 Piestrzec	-śląd osadniczy		
- st. 40/24 Piestrzec	-śląd osadniczy		
- st. 41/25 Piestrzec	-śląd osadniczy		
- st. 9/81 Świniary	-śląd osadniczy		
- st. 16/88 Świniary	-śląd osadniczy		
- st. 1/1 Włosnowice	-śląd osadniczy		
- st. 2/2 Włosnowice	-śląd osadniczy		
- st. 3/3 Włosnowice	-śląd osadniczy		
- st. 8/9 Piestrzec	-osada	- Kultura Trzcieniecka	
- st. 29/13 Piestrzec	-osada	-"-	
- st. 32/16 Piestrzec	-osada	-"-	
- st. 1/73 Świniary	-osada	-"-	
- st. 3/75 Świniary	-grób?	-"-	
- st. 29/13 Piestrzec	-osada	- Kultura Łużycka	
- st. 2/74 Świniary	-osada	-"-	
- st. 7/79 Świniary	-osada	-"-	
- st. 13/85 Świniary	-osada	-"-	
- st. 5/5 Włosnowice	-osada	-"-	
- st. 6/6 Włosnowice	-osada	-"-	

- st. 3/91 Zielonki	-osada	- "-	
- st. 37/21 Piestrzec	-osada	-Kultura Przeworska	
- st. 39/23 Piestrzec	-osada	- "-	
- st. 2/74 Świniary	-śląd osadniczy	- "-	
- st. 6/78 Świniary	-śląd osadniczy	- "-	
- st. 7/79 Świniary	-śląd osadniczy	- "-	
- st. 7/7 Włosnowice	-osada	- "-	
- st. 8/8 Włosnowice	-śląd osadniczy	- "-	
- st. 1/89 Zielonki	-śląd osadniczy	- "-	
- st. 3/91 Zielonki	-osada	- "-	
- st. 4/92 Zielonki	-śląd osadniczy	- "-	
- st. 8/9 Piestrzec	-osada		Prahistoryczne
- st. 9/10 Piestrzec	-osada		
- st. 27/11 Piestrzec	-śląd osadniczy		
- st. 28/12 Piestrzec	-osada		
- st. 29/13 Piestrzec	-osada		
- st. 30/14 Piestrzec	-śląd osadniczy		
- st. 31/15 Piestrzec	-osada		
- st. 32/16 Piestrzec	-osada		
- st. 33/17 Piestrzec	-osada		
- st. 34/18 Piestrzec	-śląd osadniczy		
- st. 35/19 Piestrzec	-osada		
- st. 36/20 Piestrzec	-osada		
- st. 38/22 Piestrzec	-śląd osadniczy		
- st. 40/24 Piestrzec	-osada		
- st. 41/25 Piestrzec	-śląd osadniczy		
- st. 42/26 Piestrzec	-śląd osadniczy		
- st. 4/76 Świniary	-osada		
- st. 5/77 Świniary	-osada		
- st. 7/79 Świniary	-osada		
- st. 8/80 Świniary	-śląd osadniczy		
- st. 10/82 Świniary	-osada		
- st. 11/83 Świniary	-śląd osadniczy		
- st. 12/84 Świniary	-śląd osadniczy		
- st. 13/85 Świniary	-osada		
- st. 15/87 Świniary	-osada		
- st. 16/88 Świniary	-śląd osadniczy		
- st. 3/3 Włosnowice	-śląd osadniczy		
- st. 4/4 Włosnowice	-śląd osadniczy		
- st. 6/6 Włosnowice	-osada		
- st. 7/7 Włosnowice	-osada		
- st. 1/89 Zielonki	-osada		
- st. 2/90 Zielonki	-osada		
- st. 3/91 Zielonki	-osada		
- st. 4/92 Zielonki	-osada		
- st. 5/93 Zielonki	-osada		
- st. 9/10 Piestrzec	-osada		Wczesne Średniowiecze
- st. 1/73 Świniary	-osada		
- st. 13/85 Świniary	-śląd osadniczy		
- st. 1/89 Zielonki	-śląd osadniczy		

- st. 2/90 Zielonki	-śląd osadniczy		
- st. 4/92 Zielonki	-śląd osadniczy		
.....
- st. 36/20 Piestrzec	-śląd osadniczy		Późne Średniowiecze
- st. 1/73 Świniary	-śląd osadniczy		
- st. 11/83 Świniary	-śląd osadniczy		
- st. 12/84 Świniary	-śląd osadniczy		
- st. 6/6 Włosnowice	-śląd osadniczy		
.....
- st. 8/9 Piestrzec	-osada		Średniowiecze
- st. 28/12 Piestrzec	-śląd osadniczy		
- st. 31/15 Piestrzec	-śląd osadniczy		
- st. 39/23 Piestrzec	-osada		
- AZP 4/76 Świniary	-śląd osadniczy		
- st. 5/77 Świniary	-osada		
- st. 7/79 Świniary	-osada		
Obszar AZP 97-65			
- st. 6/35 Zagórzany			
Obszar AZP 97-66			
- st. 1/1 Ludwinów	-śląd osadniczy		Prahistoryczne

ZABYTKI RUCHOME

Kościół parafialny pw. św. Mikołaja w Solcu-Zdroju

Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków województwa świętokrzyskiego decyzją z dnia 14.IV.1977r. pod Nr 118 B.

jako grupa zabytków malarstwa , rzeźby i rzemiosła artystycznego, stanowiący wystrój i wyposażenie kościoła parafialnego pw. św. Mikołaja w Solcu-Zdroju. Zabytki te powstałe w 2 poł. XVI w. do pocz. XX w. są pozostałością wystroju i wyposażenia poprzedniego kościoła.

1. krucyfiks ścienny (w ołtarzy głównym), renesansowy z 2 poł. XVI w.
2. nagrobek (fragment)wg. tradycji Samuela Zborowskiego, renesansowy z 2 poł. XVI w.
3. rzeźba – św. Mikołaj, neoklasycystyczna z końca XIX – pocz. XX w.
4. tablica pamięci Karola i Juliusza Godeffroy, z ok. 1874 r.
5. tablica pamięci Ludwika Walchnowskiego, zm. w 1887 r.
6. obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem, barokowy, zapewne z 1 poł. XVIII w.,
7. obraz św. Mikołaja, o charakterze barokowym zapewne z 1 poł. XIX w.
8. obraz św. Antoniego z Dzieciątkiem, klasycystyczny z 1 poł. XIX w.
9. obraz św. Tekli, neobarokowy z 2 poł. XIX w.
10. monstrancja późnobarokowa z 1 poł. XVIII w.
11. kielich mszalny, barokowy z XVIII w.

12. kielich mszalny, neorenesansowy z 1896r., z pracowni T. Wernera
13. dwa krucyfiksy ołtarzowe, neobarokowe z 2 poł. XIX w.
14. relikwiarz św. Stanisława Kostki, neobarokowy z 2 poł. XIX w.
15. paschał neobarokowy z kon. XIX w.
16. dziesięć świeczników neobarokowych z kon. XIX w.

Nagrobek wg. tradycji Samuela Zborowskiego w Solcu-Zdroju

7. Obiekty zabytkowe na terenie gminy Solec-Zdrój ujęte w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków

KIKÓW

- DWÓR, z XIX w. (?), mur., d. szkoła podstawowa

Dwór w Kikowie z XIXw.

SOLEC-ZDRÓJ

ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PAR.PW. ŚW. MIKOŁAJA, mur., 1937-1939, arch. Franciszek Mączyński:

- kościół parafialny św. Mikołaja,
- dzwonnica (przy północnej ścianie kościoła),
- ogrodzenie ze schodami,
- plebania, obecnie biblioteka, mur., 1855r.

- spichlerz, mur.,
- stodoła, ob. garaż, mur.

Kościół paraf. pw. św. Mikołaja w Solcu-Zdroju

ZESPÓŁ UZDROWISKA „SOLEC”:

- park zdrojowy z aleją i zabudową:
 - zakład przyrodolecznicy, tzw. Łazienki, mur., 1922-1926, arch. Jan Heurich mł. i Romuald Daniewski,

Zakład Przyrodolecznicy w Solcu-Zdroju 1922-1926

- pawilon kąpeli mułowych,
- budynek zdroju (rekonstrukcja)
- pawilon parkowy, mur., ok.1910r.
- Willa „Irena”, mur., 1919r. z ogrodzeniem i bud. gospodarczym (stróżówka), mur.

Willa „IRENA” w Solcu-Zdroju

- Willa „Prus” mur., ok. 1920 z ogrodzeniem i bud. gospodarczym (stróżówka), mur.
- Sanatorium „Jasna”, mur., ok. 1920
- Sanatorium „Świt”, mur., ok. 1918, rozbud. 1950 z budynkiem dawnej sali balowej i teatralnej

Sanatorium „ŚWIT” w Solcu-Zdroju

- **cmentarz parafialny**

Rejestr: **67 z 08.05.2008r.**

ul. Kościuszki

- dom nr 41, drewn., ok. 1920

ul. 1 Maja

- willa nr 5, mur., lata 20-te XX w., częściowo przebudowana

- dom nr 9, mur., ok. 1920

PIESTRZEC

- dawny budynek użyteczności publicznej (dawny bud. szkoły, mur., 1 poł. XX w.),
działka ewid. 1126

- budynek remizy strażackiej, mur., pocz. XXw.

ŚWINIARY

ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO

Rejestr: 68/1-2 z 08.05.2008r.

1) Kościół parafialny pw..św. Stanisława bpa

2) Ogrodzenie terenu przykościelnego

ponadto:

- cmentarz przykościelny

- plebania, mur. 1890

- cmentarz parafialny

Rejestr: 69 z 08.05.2008r.

ZAGÓRZANY

- PARK DWORSKI, 1 poł. XIX w.

ZBORÓW

- Zespół pałacowo-parkowy

Rejestr: 70/1-6 z 08.05.2008r.

1) Pałac

2) Dawny spichlerz dworski

3) Dawna gorzelnia

4) Mur ze strzelnicami

5) Brama na dziedzińcu gospodarczym

6) Park

ponadto:

- stodoła, mur., XIX w.

- piwnica (pomiędzy spichlerzem a gorzelnią)

- obora, mur., XIX/XX w.

8. Przyrodnicze walory w gminie

Ochronę wartości przyrodniczych zakłada ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o *ochronie przyrody*.

Na terenie gminy Solec-Zdrój mamy dwa obszary chronionego krajobrazu:

Szaniecki Obszar Chronionego Krajobrazu i Solecko-Pacanowski Obszar Chronionego Krajobrazu.

Oprócz tego, na terenie gminy występują również inne formy ochrony przyrody tj.:

1) Użytki ekologiczne

- Wąwóz Kikowski

- „Łąka śródleśna w Wełninie”

2) Pomnik przyrody nieożywionej

- granitowy głaz narzutowy we wsi Chinków

- zespół jaskiń krasowych w Kikowie

9. Miejsca pamięci

Na terenie gminy Solec-Zdrój znajdują się następujące obiekty pamięci narodowej z okresu II wojny światowej

1. Solec-Zdrój – cmentarz parafialny

- mogiła zbiorowa 21 Żołnierzy Wojska Polskiego z 1939r.
- Mogiła zbiorowa Partyzantów Polskich

2. Magierów – w lesie

- mogiła pojedyncza Nieznanego Żołnierza Wojska Polskiego z 1939r.

10. Obiekty małej architektury sakralnej na terenie gminy Solec-Zdrój

Na terenie gminy Solec-Zdrój istnieją również obiekty zabytkowe, które nie są wpisane do rejestru zabytków ale posiadają wartość historyczną i kulturową. Takimi obiektami, które stanowią jeden z najbardziej charakterystycznych elementów kulturowego pejzażu naszej gminy są kapliczki, figury i krzyże. Są one świadectwem historii pozostawionym przez dawnych mieszkańców.

Na terenie gminy Solec-Zdrój znajduje się około 100 kapliczek, krzyży i figur. Najstarsze zachowane w terenie obiekty pochodzą z XVII w.

1) FIGURY PRZYDROŻNE

Chrystus Frasobliwy

Figura Chrystusa Frasobliwego z 1885, Zborów

- figura Chrystusa Frasobliwego z 1884r. w Piasku Małym
- figura Chrystusa Frasobliwego z 1688r. w Żukowie
- figura Chrystusa Frasobliwego z 1734r. w Welminie
- figura Chrystusa Frasobliwego z 1790 oddalona od drogi w kierunku Piestrzca na posesji Osaków
- figura Najświętszego Serca Jezusa 1918-20

Figura Chrystusa Frasobliwego z 1734r. W Wełninie

- figura Chrystusa Frasobliwego z ok. XVIII w. w Wełninie
- kapliczka z figurą Chrystusa Frasobliwego z I poł. XVII w. w Świniarach
- figura Chrystusa Frasobliwego z ok. XVII w. w Kikowie (przysiółek Kosinów)
- figura Chrystusa Frasobliwego z 1885r. w Zborowie
- figura Chrystusa Frasobliwego z ok. XIX w. w Sułkowicach
- figura Chrystusa Frasobliwego i 4 Ewangelistów z 5 maja 1689r. w Piestrzcu

Figura Chrystusa Frasobliwego i 4 ewangelistów w Piestrzcu

Krzyże kamienne

Krzyż kamienny z ok. XIX w. w Zborowie

- krzyż kamienny z ok. XIX w. w Zborowie
- krzyż kamienny z ok. XIX w. w Sułkowicach
- krzyż kamienny z ok. I poł. XIX w. w Zagórzanach
- krzyż kamienny z 1891r. we Włosnowicach
- krzyż kamienny z ok. XVIII lub XIX w. w Welminie
- krzyż kamienny z ok. XIX w. w Kikowie
- krzyż kamienny z 1917r. w Magierowie

Krzyże metalowe na kamiennym postumencie

Krzyż żeliwny z XIX w. we Włosnowicach

- krzyż żeliwny z 1880r. w Zborowie przy drodze Zborów – Włosnowice
- krzyż żeliwny z 1907r. w Piestrzcu
- krzyż żeliwny z 1884 r. w Piasku Małym
- krzyż żeliwny z XIX w. we Włosnowicach

Krzyże drewniane

- krzyż drewniany z XIX w. w Zborowie
- krzyż drewniany z XIX w. Zborów przysiółek Zwierzyniec

Krzyż drewniany w Zborowie z XIX w.

2) KAPLICZKI SZWEDZKIE

Kapliczka „szwedzka” w Piasku Małym z ok. 1655r.

- kapliczka „szwedzka” z ok. 1655r. w Piasku Małym
- kapliczka „szwedzka” z ok. XVII w. w Piestrzcu

3) KAPLICZKI PASYJNE SŁUPOWE

Kapliczka pasyjna w Piasku Małym XVII/XVIII w.

- kapliczka pasyjna w Kikowie nr posesji 56
- kapliczka pasyjna w Kikowie z ok. XVII w.
- kapliczka pasyjna w Sułkowicach XVIII/XIXw.
- kapliczka pasyjna w Piasku Małym XVII/XVIIIw. nr posesji 73
- kapliczka pasyjna w Zborowie z ok.XVIIw.

4) KAPLICZKI MARYJNE

Maria Niepokalana

Figura Marii Niepokalanej w Solcu-Zdroju z 1920r.

- figura Marii Niepokalanej w Chinkowie z 1904r.
- figura Marii Niepokalanej w Solcu-Zdroju z 1904r.
- figura Marii Niepokalanej w Solcu-Zdroju z 1920r.
- figura Marii Niepokalanej w Piasku Małym z 1951r.
- figura Marii Niepokalanej w Zagórzanach z ok. XIX w.
- figura Marii Niepokalanej w Żukowie z 1951r.

Matka Boża Różańcowa

*Figura Matki Boskiej Różańcowej z Dzieciątkiem
i św. Katarzyny Sieneńskiej i Dominika z 1691r. w Świniarach*

- figura Matki Boskiej Różańcowej w Świniarach z 1922r.
- figura Matki Boskiej Różańcowej w Kolonii – Zielonkach z 1934r.
- figura Matki Boskiej Różańcowej w Zielonkach z 1928r.
- figura Matki Boskiej Różańcowej w Wełninie z 1937r. filar z 1837r.

Matka Boża z Dzieciątkiem

- figura Matki Boskiej z Dzieciątkiem we Włosnowicach z XIX w.

5) ŚWIĘCI PATRONOWIE

Figura św. Rozalii w Zagórzanach z XVII w.

- figura św. Antoniego Padewskiego w Sułkowicach z XIX w.
- figura św. Jana Nepomucena w Piestrzcu z XIX w.
- figura św. Jana Nepomucena w Zagajowie z 1810 r.
- figura św. Rozalii w Zagórzanach z XVII w.
- figura św. Jana Kantego w Sułkowicach z 1835 r.
- figura św. Mikołaja w Solcu-Zdroju z 1982 r.
- figura św. Floriana w Kikowie z ok. XIX w.

Figura św. Antoniego Padewskiego w Sułkowicach

Przewodniczący Rady
Czesław Stępień